

DECLARAȚIA PRIVIND UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA

Ioan SCURTU¹

ioanscurtu2015@gmail.com

ABSTRACT: The article presents the circumstances favoring the Union of Bessarabia with Romania in the spring of 1918, rendering the discussions around and the content of the Declaration of Union between the two states. The author highlights the desire of Romanians from both states to unite, the practicalities of the Union (from governance or administrative and military issues to the rights of the minorities living in Bessarabia at that time). The Declaration of the Union of Bessarabia with Romania was voted by Bessarabia's State Council on March 27, 1918, and was ratified by King Ferdinand I of Romania on April 9/22, 1918, thus paving the way to the Great Union of Romania with Transylvania on December 1, 1918.

KEYWORDS: The Declaration of the Union of Bessarabia with Romania – March 27, 1918; King Ferdinand I of Romania, the Great Union of Romania with Transylvania, Ion Inculeț, Pan Halippa, Alexandru Marghiloman

În zilele de 20–23 martie 1918, Ion Inculeț, Daniel Ciugureanu și Pan Halippa s-au aflat la Iași, unde au discutat cu Alexandru Marghiloman – președintele Consiliului de Miniștri, precum și cu Ion I. C.Brătianu și cu reprezentanții Antantei modalitățile concrete de proclamare a Unirii Basarabiei cu România. Cu acest prilej s-a analizat în detaliu documentul care urma să fie prezentat în Sfatul Țării. Președintele Consiliului de Miniștri a promis că va participa la acest eveniment.

În dimineața zilei de 26 martie Alexandru Marghiloman a sosit la Chișinău, însoțit de câțiva miniștri. În notițele sale zilnice acesta a notat: „Intrarea în oraș cu automobilele în cortegi, pluton de roșiori în frunte și în urmă ofițeri lângă trăsuri. Cu mine am pe Inculeț, Hârjeu și pe

¹ Prof. univ. dr.; membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România.

Ciugureanu”². În cursul zilei, Marghiloman a avut discuții cu membri ai Sfatului Țării, precum și cu reprezentanți ai clerului, marilor proprietari și minorităților naționale.

Istorică ședință a Sfatului Țării din 27 martie 1918³ a fost prezidată de Ion Inculeț, care a salutat prezența în sală a președintelui Consiliului de Miniștri al României și a celorlalte oficialități venite de la Iași, precum și a lui Constantin Stere. A ținut să sublinieze semnificația deosebită a momentului: “Ședința de astăzi, domnilor deputați, va fi o ședință istorică pentru națiunea noastră, pentru poporul nostru. Noi trebuie să depunem toate silințele ca să ieșim cu cinste în acest moment istoric. Dați-mi voie să acord cuvântul primului-ministru, dl Marghiloman, pentru a face declarație cu ce scop a venit la noi”.

Întâmpinat cu “aplauze furtunoase și îndelungate”, Alexandru Marghiloman a ținut un discurs plin de substanță: “În vremurile de restriște ale Republicii Independente Democratice Moldovenești, când tânărul guvern s-a adresat României după ajutor ea, ca mamă iubitoare care a auzit vocea cunoscută a copilului său, n-a întârziat să vină în ajutorul lui. Toate clasele sociale, toate partidele politice, ca unul, s-au grăbit să vină acolo unde le cheamă datoria și vocea sângelui. Și iată că astăzi noi culegem roadele muncii Domniilor Voastre, fiii adevărați ai poporului și patrioților care au muncit pentru folosul și mărirea poporului nostru și a întregii României.

Cu atenția încordată, cercurile politice ale României urmăreau tot ce se făcea de partea cealaltă a Prutului și când s-a ivit pericolul care amenința integritatea Republicii Independente Democratice Moldovenești, România înrudită s-a grăbit cu ajutorul ca să garanteze integritatea și independența și nedespărțirea acestei țări. La conferința de pace din București⁴ am lămurit condițiunile prin care s-ar putea păstra integritatea și nedespărțirea Basarabiei și eu m-am grăbit să vin aici în mijlocul Domniilor Voastre.

² Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. III. Ediție Stelian Neagoe, București, 1995, p. 124

³ Reconstituirea desfășurării ședinței după: *Sfatul Țării. Documente*. Ediție de Ion Țurcanu, Chișinău, Editura Știința, 2016, pp. 553–362; Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. III, pp. 120–135. C. Stere, *Preludii. Partidul Național-Țărănesc și „cazul Stere”*, București, 1930, pp. 209–211

⁴ Marghiloman se referea la tratativele cu Puterile Centrale pentru încheierea păcii separate, ca urmare a faptului că Rusia ieșise din război.

Din constatările și tratativele cu reprezentanții diferitelor fracțiuni și partide ale parlamentului, eu am înțeles dorințele și cerințele dictate de vremuri și împrejurări, pe care noi trebuie să le îndeplinim în conformitate cu obiceiurile locale, moravurile, libertățile și drepturile câștigate de Domniile-Voastre și care nu sunt în contradicție cu interesele mari ale uniunii și nedespărțitei României. Unirea Basarabiei cu România trebuie să se facă cu condițiunea păstrării particularităților locale ale acestei provincii.

Dar să trec din domeniul dorințelor la faptele ceva mai reale. Să-mi dați voie să dau citire Declarației guvernului român:

<Sfatul Țării de astăzi va rămâne numai pentru rezolvarea chestiunii agrare, potrivit nevoilor poporului. Guvernul român va prezenta Adunării Constituante, la care vor lua parte și reprezentanții aleși ai Basarabiei, normele stabilite de Sfatul Țării care vor rămâne până la rezolvarea acestora de către Adunarea Constituantă.

Basarabia își păstrează autonomia provincială având Sfatul său provincial (Dieta), ales în viitor pe baza votului universal direct și secret, ca organul său executiv și cu administrare proprie. Acest Sfat provincial votează bugetul local și controlează organele administrative orășenești și ale zemstvei. Organul administrativ numește funcționarii instituțiilor administrative locale. Funcționarii superiori locali se numesc de către guvern.

Recrutarea armatei se face pe aceeași bază ca în întreaga Românie – teritorial.

Legile existente și autoadministrarea locală orășenească și a zemstvelor vor rămâne și nu vor putea fi schimbate decât de parlamentul român până ce [atunci când] la lucrările lui nu vor lua parte și reprezentanții Basarabiei.

Drepturile câștigate de către minoritățile naționale din Basarabia se vor păstra.

Guvernul va propune ca în Consiliul de Miniștri al României să intre doi reprezentanți ai Basarabiei, aleși de Sfatul Țării existent. Basarabia trimite în parlamentul țării un număr de reprezentanți proporțional cu numărul populației. Ei vor fi aleși în Camera Deputaților, potrivit legilor care vor fi stabilite de către Adunarea Constituantă.

Votul universal, egal, direct și secret va servi ca bază pentru alegerile din Basarabia în voloste, sate, orașe, zemstve.

Libertatea individuală, libertatea cuvântului, a presei, a cugetului, adunărilor și toate libertățile cetățenești se garantează de către Constituție pentru Basarabia, ca și pentru întreaga țară.

Toate infracțiunile săvârșite până acuma împotriva legilor din motive politice, în timpurile tulburi ale transformărilor, vor fi amnistiate.

După Unirea Basarabiei, ca a unei fiice cu Patria mamă, parlamentul va hotărî convocarea neîntârziată a Adunării Constituante, în care vor intra proporțional cu numărul populației și reprezentanții Basarabiei aleși pe baza dreptului general electoral, pentru introducerea în Constituție, de comun acord, a principiilor și garanțiilor arătate mai sus>”.

După citirea declarației, Marghiloman a spus că se retrage din sală, împreună cu colaboratorii săi, pentru ca Sfatul Țării „să poată discuta în toată libertatea”.

Imediat a luat cuvântul deputatul Vasile Cijevschi care, în numele Blocului Moldovenesc, a anunțat că, „având în vedere activitatea și meritele luptătorului politic, profesorului savant basarabean Constantuin Stere, a hotărât să-l primească în mijlocul său”. Propunerea a fost susținută de Ion Inuleț: „Domnilor deputați! Eu am avut fericirea să fac revoluția rusă la Petrograd, unde am văzut că în toate organizațiile democratice și revoluționare, care s-au creat acolo, cei mai doriți oaspeți au fost emigranții. Eu cred că reîntoarcerea profesorului Stere, mucenicul regimului țarist, luptătorul pentru idealurile cele mai frumoase, nu poate fi făcută cu tăcere și eu propun să-l primim în mijlocul nostru ca pe deputatul nostru”. Propunerea a fost aprobată cu „aplauze furtunoase”, deputații ridicându-se în picioare și ovaționând. Invitat la tribună, C. Stere a ținut un amplu discurs: „Domnilor deputați, în viața omului ca și în viața unui popor întreg, momente așa de înălțătoare nu sunt multe. Sunt profund emoționat de încrederea pe care mi-ați acordat-o și pentru greaua sarcină pe care ați pus-o pe umerii mei, dar simt și bucuria nesfârșită că îmi dați iar posibilitatea de a lupta pentru dreptatea și libertatea poporului, al cărui fiu sunt.

Gonit din țara mea natală, prin puterea oarbă a despotului țar, astăzi eu sunt adus iar aici prin voința poporului eliberat.

Astăzi noi trebuie să hotărâm ceea ce va avea o importanță extraordinară asupra soartei viitoare a poporului nostru. Mersul de fier al istoriei pune asupra umerilor noștri o răspundere, pe care noi nu o putem ignora cu nici un fel de sofisme.

Nimeni în afară de noi n-are dreptul să vorbească și să hotărască ceva în numele poporului basarabean. Noi suntem aduși aici prin acel proces elementar istoric care distruge temeliele cetăților și ale

bastiliilor⁵. Revoluția a adus la aceasta nu numai pe ruși, ci și pe întregul popor românesc.

Voi ați aprins acea făclie la a cărei flacără au ars toate hârtiile care împărțeau pe oameni în privilegiați și neprivilegiați, voi ați creat din poporul moldovenesc un popor care n-are alt privilegiu decât cel al muncii.

Acuma sunteți chemați de Istorie să duceți această flacără sfântă dincolo de Prut, ca să-i luminați tot așa pe frații voștri și să le rupeți lanțurile nedreptății de veacuri, achitând prin aceasta datoria voastră față frații care au venit în ajutorul vostru în cel mai greu moment istoric.

Astăzi noi proclamăm drepturile poporului suveran, nu numai aici în Basarabia, ci și drepturile tuturor fraților, oriunde ar fi ei.

Mulțumindu-vă pentru cinstea pe care mi-ați arătat-o prin alegere, astăzi, după atâția ani de luptă, eu împreună cu voi, voi merge la luptă cu aceeași hotărâre ca și cu 30 de ani în urmă, când încă tânăr am fost aruncat în pușcăria care se înalță și astăzi acolo, ca o amintire a trecutului blestemat, de care noi astăzi ne-am despărțit pentru totdeauna”.

În continuare, C. Stere s-a adresat Sfatului Țării în limba rusă, pentru a fi înțeles ca reprezentanții minorităților naționale: „Domnilor deputați! În acest moment istoric, care trebuie să ne ridice la nivelul acestei probleme, eu îmi voi permite să mă adresez acelor care până acuma au fost stăpânii situației și nu s-au despărțit de gândul despre schimbarea acestei ordini.

Domniile voastre ați auzit declarația pe care a făcut-o primul ministru, care a înțeles din discuțiile avute cu diferiți reprezentanți ai parlamentului, dorința țării.

El a vorbit despre hotărârea poporului românesc și a guvernului român de a satisface dorința domniilor voastre.

Socot că vorbesc cu domniile voastre ca cu oameni care se conduc de rațiunea oamenilor de stat, care înțeleg situația. Și socot că sunt oameni care nu sunt mulțumiți cu hotărârea luată, dar eu vă rog să vă gândiți, în fața cărei dileme trebuie să stea statul român dacă Sfatul Țării ar respinge ideea Unirii?

Domnilor, se poate ca România să renunțe la drepturile sale istorice, la idealurile naționale și chiar la drepturile ei de viață? Fiindcă fără a avea acces la Mare, România nu va putea trăi⁶. Să presupunem că din dorința

⁵ Aluzie la închisoarea Bastilia din Paris, dărâmată în timpul revoluției din 1789

⁶ C. Stere avea în vedere faptul că, în timpul negocierilor de pace, Puterile

de a complăce îndoielilor și conștiinței minorităților, guvernul, devenind trădătorul întregului trecut al poporului român, ar renunța la aceasta. Ce ar ieși din aceasta? Toate poftele vecinilor ar duce în mod precis la aceea că România, sacrificându-și viitorul poporului său, ar pune Basarabia în fața necesității crude de a fi ruptă în bucăți de către vecini⁷.

Este admisibil aceasta pentru Basarabia? Și dacă România nu poate renunța nici la drepturile sale istorice și nici la idealurile naționale, nici la interesele de stat, care îi dictează să-și găsească ieșirea la Mare, ea va fi nevoită să anexeze Basarabia, fără consințământul nostru. Sau – bazându-se pe alte elemente ale societății – anume acele elemente care de multe ori în viața istorică a Basarabiei aveau singure dreptul de a vorbi în numele ei, și dacă Unirea s-ar face sub auspiciile elementelor arătate de noi, la ce ar duce aceasta? Tot sângele, toate suferințele din care a ieșit Basarabia liberă, ar fi zadarnice.

Această dilemă, domnilor, stă înaintea noastră și, ca fiu al Basarabiei, eu zic că o asemenea hotărâre ar pune asupra noastră o mare răspundere în fața urmașilor noștri, cărora poate le va fi sortit să trăiască din nou toate suferințele trecutului nu prea îndepărtat. Poate oare sub un pretext oarecare o creațiune logică să justifice această răspundere? Fac apel, domnilor, la conștiința domniilor voastre, la răspunsul domniilor voastre “.

C. Stere a continuat în limba română: „Unul dintre reprezentanții minorităților, un rus, a spus că dacă se va face Unirea Basarabiei cu România, toată intelectualitatea rusească va pleca de aci.

Eu respect acest sentiment, fiindcă toate sentimentele sunt legitime, dar omul la care sentimentele de legătură cu țara aceasta sunt atât de slabe și șubrede poate să aibă același mod de judecată ca populația băștinașă?

Poporul românesc n-a venit în Basarabia din afară, el aci s-a născut, aci a fost acel cazan unde au fiert și s-au topit toate elementele din care s-a născut poporul român. Noi n-avem unde ne duce și pe noi nimeni nu ne poate alunga din casa noastră (subl. I.S).

Un veac fără sfârșit noi, plecați, tăcuți, conștienți de slăbiciunea noastră am dus jugul, un veac întreg limba noastră a fost persecutată ca o otravă revoluționară, sacrificii imense au fost făcute de aceia care doreau să-și însușească începuturile culturii naționale.

Centrale au propus ca Dobrogea să fie cedată Bulgariei și în acest fel România să nu mai aibă acces la Marea Neagră.

⁷ Aluzie la ucraineni

Și acum, când noi voim să intrăm ca stăpâni în casa noastră, reprezentanții minorităților n-au dreptul moral de a închide ușa în fața noastră. Nu uitați, domnilor, că nu numai chestiunea dreptății naționale, ci și chestiunea dreptății sociale cere să avem tăria și hotărârea de a lua asupra noastră răspunderea. Astăzi voi puteți da poporului pământul cerut de el în condițiuni acceptabile pentru el și nimeni nu poate garanta că mâine voi veți avea această posibilitate. Conștiința proprie a domniilor voastre să vă lămurească”.

După acest discurs a luat cuvântul Ion Buzdugan în numele Blocului Moldovenesc, „care de astăzi înainte va fi Blocul Românesc, care va apăra drepturile întregului neam românesc”. A dat citire *Declarației* privind Unirea Basarabiei cu România:

*„În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară:
Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove,
în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadăle singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna
Se unește cu mama sa România.*

Această unire se face pe următoarele baze:

1. Sfatul Țării actual rămâne mai departe pentru rezolvarea și realizarea reformei agrare, după nevoile și cernințele norodului. Această hotărâre se va recunoaște de guvernul român.

2. Basarabia își păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Țării (Dieta) ales pe viitor prin vot universal, egal, direct și secret, cu un organ executiv și o administrație proprie.

3. Competența Sfatului Țării este:

a. Votarea bugetelor locale;

b. Controlul tuturor organelor zemstvelor și orașelor;

c. Numirea tuturor funcționarilor administrativi locali, prin organul său executiv, iar funcționarii înalți sunt întăriți de guvern.

4. Recrutarea armatei se va face – în principiu – pe baze teritoriale.

5. Legile în vigoare și organizarea locală (zemstvele și orașele) rămân în putere și vor putea fi schimbate de parlamentul român numai după ce vor lua parte la lucrările lui și reprezentanții Basarabiei.

6. *Respectarea drepturilor minorităților din Basarabia.*

7. *Doi reprezentanți ai Basarabiei vor intra în Consiliul de Miniștri român, acum desemnați de actualul Sfat al Țării, iar pe viitor luați din sânul reprezentanților Basarabiei în parlamentul român*⁸.

Document a fost citit în limba rusă de Vasile Cijevschi.

După cum se poate observa, „bazele” pe care se realiza Unirea fuseseră prezentate de Alexandru Marghiloman în cuvântarea sa, ceea ce arată că exista un consens între Sfatul Țării și Guvernul României.

După discuții, Rezoluția a fost supusă votului deschis nominal, înregistrându-se 86 voturi pentru, 3 contra și 36 abțineri. Așa cum era de așteptat cei care s-au abținut au fost delegații minorităților naționale. Cel mai dispersat a fost votul ucrainenilor: 8 – abțineri, 2 împotriva, 1 pentru Unire. Cel de-al treilea vot împotriva a fost dat de un bulgar, în timp ce cinci dintre bulgari s-au abținut.

Despre rezultatul votului a fost anunțat Alexandru Marghiloman, care a fost invitat în sală. Ion Buzdugan a citit în prezența președintelui Consiliului de Miniștri *Declarația* privind Unirea Basarabiei cu România, după care a luat cuvântul Alexandru Marghiloman.

Acesta a declarat că acceptă *Declarația* atât în spirit, cât și în literă. Subliniind semnificația aceluia moment istoric, Marghiloman spus: „să ne închinăm în fața geniului rase noastre, care după o despărțire de un veac întreg găsește singur calea firească, care să-l ducă la mântuire, calea firească arătată de istorie”. A încheiat cu cuvintele: „În numele poporului și al regelui Ferdinand I iau act de Unirea Basarabiei cu România, de aci înainte și în veci. Trăiască România Mare”. Prin aceste ultime cuvinte, Marghiloman anticipa Unirea Bucovinei și Transilvaniei, care avea să se realizeze peste câteva luni.

Ședința s-a terminat într-o atmosferă de mare entuziasm. Cei prezenți au scadat minute în șir „Trăiască Unirea!”, „Trăiască România Mare!” „Trăiască România Nouă!”

Ion Incuțel a transmis regelui Ferdinand o telegramă prin care-i aducea la cunoștință decizia Sfaturii Țării: „Aduc Majestății Voastre expresia credinței neclintite a întregului popor românesc din România basarabeană”⁹.

⁸ Ioan Scurtu (coordonator), *Documente privind istoria României între anii 1918–1944*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 7

⁹ *Sfatul Țării. Documente*, p. 82

Deputații și oaspeții români s-au îndreptat spre Catedrala ortodoxă, însoțiți de un numeros public, care aplauda și scanda „Trăiască Unirea!”, „Trăiască România Mare!” A avut loc un serviciu divin, după care a urmat o cină oferită de președintele Consiliului de Miniștri al României.

În cursul aceleiași seri, pe adresa lui Ion Inculeț a venit telegrama regelui Ferdinand: „Cu adâncă emoție și cu inima plină de bucurie am primit știrea despre importantul act ce s-a săvârșit la Chișinău. Sentimentul național ce se deșteptase atât de puternic în timpurile din urmă în inimile moldovenilor de dincolo de Prut au primit, prin votul înălțător al Sfatului Țării, o solemnă afirmare.

Un vis frumos s-a împlinit. Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o dulce mângâiere, să văd după o sută de ani pe frații basarabeni revenind iarăși la Patria Mamă. Aduc prinosul meu de călduroase mulțumiri domniilor voastre și Sfatului Țării, ale cărui patriotice eforturi au fost încoronate de succes.

În aceste momente solemne și înălțătoare pentru Patrie, de aici înainte comună, vă trimit la toți cetățenii din noua Românie de peste Prut regescul meu salut, înconjurându-vă cu aceeași inimioasă și caldă iubire părintească”.

În dimineața zilei de 28 martie 1918, Alexandru Marghiloman a primit un document scris caligrafic, intitulat *Actul Unirii* votat de Sfatul Țării la 27 martie 1918, care avea în partea de sus gravată stema Moldovei – capul de bour. Documentul era semnat de președintele Sfatului Țării – Ion Inculeț, vicepreședinte – Pan Halippa, secretar – I. Buzdugan.

Alexandru Marghiloman și ceilalți membri ai delegației oficiale s-au înapoiat cu trenul la Iași. În gară s-au întâlnit cu regina Maria, care se întorcea dintr-o vizită făcută pe “fostul front” din Moldova. Regina avea să noteze: “M-am pomenit în mijlocul unor manifestații zgomotoase. Trenul meu a sosit cu 5 minute după al lui Marghiloman, care se întorcea de la Chișinău și fusese primit cu multe urale. Și acolo, pe peron, primul meu ministru și cu mine, care suntem <en froid>¹⁰, a trebuit să ne dăm mâna în public și să ne felicităm unul pe altul de parcă lumea întregă ar fi fost plină de trandafiri”¹¹.

¹⁰ Regina Maria se declarase ferm împotriva încheierii păcii cu Puterile Centrale, cu care negocia Alexandru Marghiloman

¹¹ Maria, regina României, *Povestea vieții mele*, vol. III. Ediție Ioana Cracă, București, 1991, p. 402

În ziua de 30 martie 1918 s-a deplasat la Iași o delegație reprezentativă a Basarabiei, formată din Ion Inculeț – președintele Sfatului Țării, Pan Halippa – vicepreședinte, Daniel Ciugureanu – președintele Consiliului Directorilor (guvernului), Teofil Ioncu – ministru de interne, N.B. Codreanu – ministrul căilor de comunicație, general C. Brăescu – ministru de război, Vladimir Podvinski – controlor de stat, Mihai Savenco – ministrul justiției, episcopul Gavril – vicarul Basarabiei și arhimandritul Gurie. Cu aceeași tren au sosit generalul Hârjeu – ministrul de război al României și Constantin Stere.

Trenul a oprit la ora 10,00, delegația fiind întâmpinată de Alexandru Marghiloman și de ceilalți membri ai guvernului, precum și de alte persoane oficiale. Atât în gară, cât și pe traseul până la Mitropolie, delegația a fost salutăată și aclamată de numeroși ieșeni.

De la ora 11,00 a avut loc Te-Deum-ul, oficiat de mitropolitul Pimen, episcopul Gavril și arhimandritul Gurie în prezența regelui Ferdinand și a reginei Maria, a oficialităților care veneau de la gară, a altor lideri politici, între care Ion I. C. Brătianu, Vintilă Brătianu, Alexandru Constantinescu, Gh. G. Mârzescu, I. G. Duca, Mihail Pherekide, V.G. Morțun, precum și a unui mare număr de ieșeni.

După slujba religioasă a avut loc o recepție în Palatul Mitropoliei la care au participat regele, regina, membrii guvernului și alte personalități. De la ora 12,30 a urmat defilarea trupelor, care au salutat pe suveranul României, pe reprezentanții Basarabiei și pe toți oficialii prezenți.

Regele Ferdinand a oferit, de la orele 13,00, la reședința sa din strada Lăpușneanu, un dejun oficial. Cu acel prilej s-au ținut discursuri.

Adresându-se oaspeților, suveranul a spus: „Vă salut azi pe voi, frați de peste Prut. Voi sunteți aceia care ați înțeles sentimentul ce de mult domnea în inimiile fraților noștri moldoveni ai Basarabiei; l-ați înțeles atât de bine, că azi putem vorbi unii cu alții și ca frați și ca prieteni. Sărbătorim astăzi înfăptuirea unui vis, care de mult zăcea în inimile tuturor românilor de dincolo și de dincoace de apele Prutului. Din graniță ați făcut punte, unindu-vă cu țara mamă și de aceea vă zic: bine ați venit între noi.

V-ați alipit în timpuri grele pentru țara mamă, ca copil tânăr, însă cu inima adevărat românească. Salutăm în voi o parte frumoasă a unui vis, care niciodată nu se va șterge. De aceea ridic paharul meu în sănătatea fraților noștri îmbrățișați de mine cu aceeași căldură a dragostei părintești.

Trăiască copilul cel mai mic, dar poate cel mai voinic al României- Mame!”

A răspuns Ion Inuleț: „Sunt foarte fericit că eu, în calitate de reprezentant al poporului român de peste Prut, am căderea să aduc Majestății Voastre vestea Unirii poporului basarabeian cu Țara noastră mamă.

A fost un gând vechi al nostru pe care noi astăzi, prin noi, îl vedem cu mare bucurie realizat, rămânând acum după înfăptuirea Unirii să luptăm pentru realizarea dorințelor poporului nostru și îndeosebi a țărânimii noastre.

În această privință Majestatea Voastră a binevoit a ne da cea mai frumoasă pildă¹². Gestul Majestății Voastre a avut un ecou mare în țărâ-nimea basarabeiană, care aclamând pe Majestatea Voastră, vă numește <Crestianski Carol> [Regele țărănilor].

Trăiască Majestatea sa Regele, Majestatea sa regina, cu întreaga dinastie!”

În cadrul aceleiași festivități regele i-a decorat pe fruntașii basarabeni, inclusiv pe Constantin Stere.

În acest timp, în pe strada Lăpușneanu și în Piața Unirii s-au adunat numeroși cetățeni, care ovaționau și cântau Hora Unirii. Apoi, regele și cei decorați au ieșit în balcon pentru a saluta mulțimea adunată în jurul Palatului.

Pe la orele 16,00 la statuia lui Alexandru Ioan Cuza s-a încins *Hora Unirii*. Basarabeni au decis să participe la această manifestație și au propus să ia parte și principesele regale. Regina Maria avea să noteze: „Nando nu se împotrivi și ficele noastre se pomeniră deodată în centrul unor zgomotoase și însuflețite aclamații și jucară dansul național în vestita stradă Lăpușneanu, împreună cu niște basarabeni necunoscuți, însă plini de entuziasm”¹³.

Seara, mitropolitul Pimen a oferit o cină în onoarea basarabenilor, după care aceștia au plecat la gară conduși de membrii guvernului, de corpul ofițeresc și de un numeros public.

Prin decretul din 9/22 aprilie 1918, regele a ratificat Unirea Basarabiei cu România, iar printr-un alt decret, semnat în aceeași zi, doi reprezentați

¹² Inuleț făcea aluzie la scrisoarea regelui din 20 martie 1918 prin care anunța că, până la împrăștiere, țărâni puteau deja să intre în folosința pământului ce li se va cuveni din Domeniile Coroanei

¹³ Maria, regina..., *op. cit.*, p. 403

ai Basarabiei – Ion Incuț și Daniel Ciugureanu – au fost numiți miniștri secretari de stat în guvernul României¹⁴.

Astfel, s-a realizat prima etapă din procesul vizând înfăptuirea Marii Uniri. Pan Halippa avea să aprecieze: „Actul Unirii a fost capătul unui drum lung, greu și bătătorit de cei mai mari patrioți ai Basarabiei. Actul Unirii a fost flacăra românismului purtată din generație în generație, începând cu familia lui Alexandru Hașdeu, C. Stamati, frații Vasile, Mihai și Gheorghe Stroescu și în zilele noastre.

În actul Unirii sunt cimentate sentimentele sufletești ale 3 000 000 de români țărani, care la fiecare congres și miting cereau drepturile lor. Prin actul Unirii s-au realizat idealurile noastre din moși strămoși”¹⁵.

Actul Unirii Basarabiei cu România a marcat prima etapă în drumul spre Marea Unirea din 1918.

¹⁴ “Monitorul Oficial”, nr. 6 din 10/23 aprilie 1918

¹⁵ Pan Halippa, *Testament pentru urmași*, Chișinău, Editura Hyperion, 1991, p. 105